

تأثیر وجود مناطق نظامی بر احساس امنیت شهروندان اصفهان (مطالعه موردی: پادگان ۴۴ و ۵۵)

یاشار ذکی^۱، کرامت رنجبر دستنایی^۲

چکیده

با گسترش شهرها و شهرنشینی به ویژه در کلان‌شهرها، بسیاری از مناطق نظامی که در بیرون شهرها احداث شده بودند در مناطق مسکونی شهر قرار گرفته‌اند. این پژوهش به دنبال پاسخ به این پرسش است که آیا وجود مناطق نظامی در شهر اصفهان تأثیری بر امنیت شهروندان می‌گذارد؟ از طرفی با در نظر گرفتن بُعد مسافت چه رابطه‌ای بین فاصله از مناطق نظامی در شهر و امنیت شهروندان وجود دارد؟ بر این اساس با استفاده از نرم‌افزار GIS و SPSS و پرسشنامه طیف لیکرت این موضوع بررسی شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد زنان و دختران جوان و پسران نوجوان با کاهش فاصله نسبت به پادگان ۴۴ و ۵۵ اصفهان و به ویژه در شب احساس امنیت آنان به شدت کاهش می‌یابد. همچنین ساکنین منازل مسکونی در زمان جنگ با توجه به احتمال حمله هوایی به مناطق نظامی احساس امنیت آنان تا فاصله ۱۵۰۰ متر کاملاً پایین است و با افزایش فاصله از پادگان احساس امنیت بالا می‌رود.

کلیدواژه‌ها: مناطق نظامی، پادگان، امنیت، شهروندان، اصفهان.

۱- استادیار جغرافیای سیاسی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، (نویسنده مسئول، ایمیل: yzaki@ut.ac.ir)

۲- دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، (ایمیل: k.ranjbar110@ut.ac.ir)

مقدمه

با نگاهی به رشد و گسترش روند شهرنشینی، می‌توان دریافت که شهرنشینی دارای پیامدها و تبعات گوناگونی برای ساکنان آن است، یکی از مهم‌ترین مباحث مقوله امنیت شهروندان است (شماعی، ۱۳۹۴: ۶۸۱). موضوع امنیت اجتماعی از جمله مباحثی است که در سال‌های اخیر مورد توجه محافل علمی و پژوهشی قرار گرفته و دلیل آن هم نقش قابل توجه مقوله امنیت اجتماعی و از آن مهم‌تر بحث احساس امنیت اجتماعی در تهدید و یا تقویت زیرساخت‌های پیشرفت یک اجتماع است همچنین احساس ناامنی، از مهم‌ترین دغدغه‌های جوامع معاصر، به‌ویژه در کشورهای پیشرفته است (آهار، ۱۳۹۴: ۶۸۳). امروزه امنیت از شاخصه‌های کیفی زندگی در شهرها است و آسیب‌های ناشی از آن، از مهم‌ترین پیامدهای مختلف امنیت به شمار می‌روند. در این میان، فضاهای عمومی شهر، از جمله مکان‌هایی هستند که نابهنجاری‌های اجتماعی در بستر آن‌ها به وقوع می‌پیوندد. بر این اساس، بسیاری از صاحب‌نظران بر این عقیده‌اند که با دست‌کاری فضاها و تلطیف آن می‌توان احساس امنیت را در افراد افزایش داد (Bonds, 2005:187). مسأله امنیت یا عدم امنیت صرفاً به بودن یا نبودن جنگ، آشوب یا بحران در جامعه محدود نمی‌شود، بلکه باید به کلیه موضوعات اجتماعی که می‌تواند به از بین بردن حسن اعتماد و آرامش فرد مؤثر باشد (صمدیان، ۱۳۸۸: ۳۰) به‌طورکلی امنیت عمدتاً به‌نوعی احساس روانی گفته می‌شود که در آن به خاطر میرا بودن از ترس، وضعیت آرامش و اطمینان خاطر حاصل می‌شود (هندیان، ۱۳۸۶: ۳) و می‌توان گفت که اساس زندگی شهری بر محور دو اصل امنیت و آسایش قرار دارد (ربانی، ۱۳۸۵: ۱۶۹). بعد از جنگ جهانی دوم، استراتژی‌های مدرن برای تخریب سامانه‌ها و زیرساخت‌های زندگی شهر منجمله مراکز نظامی در شهر از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار شد و پدیده‌هایی که موجب بحران و اگرایی گروه‌های اجتماعی می‌شود در شهرها به شدت پدیده شهر و شهرنشینی را تهدید می‌کند (Castells, 1998: 67) دژها و مناطق نظامی در گذشته در بیرون یا حاشیه شهرها و برای حفاظت شهر در مقابل حملات بیرونی بنا شدند اما با گسترش شهرنشینی و شهر به‌سرعت این پادگان‌ها و مراکز نظامی در مرکز و مجاورت شهرها قرار گرفتند و اکنون در بسیاری از شهرهای ایران مشاهده می‌شود که اماکن و پادگان‌های نظامی در مرکز و حاشیه شهرها قرار گرفته‌اند. به نظر می‌رسد وجود پادگان‌ها، منظر شهری و از طرفی وجود نظامیان و پادگان در زمان حال وضعیت ناخوشایندی را برای شهروندان به وجود می‌آورد.

بیان مسأله

امنیت مهم‌ترین دغدغه انسان در طول تاریخ بوده است و چنانچه این خواست ذاتی افراد با چالش مواجه شود مطمئناً احساس آرامش روانی انسان تأمین نخواهد شد. با گسترش زندگی اجتماعی و شهرنشینی این احساس امنیت با مؤلفه‌های گوناگونی مواجه شده است. مناطق نظامی از جمله مواردی است که با گسترش شهرها در مرکز و یا حاشیه شهر به نظر می‌رسد احساس امنیت شهروندان را با چالش مواجه ساخته است. با بررسی نقشه شهر اصفهان آنچه بیش از دیگر موارد به چشم می‌آید وجود مناطقی با وسعت گسترده در مرکز و پیرامون شهر است. پادگان‌های ۴۴ و ۵۵ نیروی زمینی ارتش که از جنوب غربی تا جنوب شرقی کشیده شده است، پادگان هوانیروز شهید بابایی در شمال شرقی، پادگان آموزشی هوانیروز در جنوب غربی و پادگان موشکی در شرق اصفهان، پادگان بالگردی در جنوب شهر، اصفهان را محاصره کرده است. لذا سؤالی که با مشاهده مناطق نظامی در مرکز و پیرامون شهر اصفهان به ذهن متبادر می‌شود این است که: وجود پادگان‌های نظامی بر وضعیت امنیت شهروندان شهر اصفهان چه تأثیری دارد؟

روش تحقیق

این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی و با توجه به اهداف تحقیق برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز از روش کتابخانه‌ای و پیمایشی استفاده شده و بر اساس مطالعات، شاخص‌های تأثیرگذار بر احساس امنیت شهروندی استخراج شده و با در نظر گرفتن این شاخص‌ها پرسشنامه با طیف لیکرت تهیه شده و ابتدا از طریق آزمون آلفای کرون‌باخ میزان پایایی پرسشنامه‌ها تأیید شده است. حجم نمونه با فرمول کوکران با توجه به مناطق نظامی به شعاع سه کیلومتر و قرار گرفتن جمعیت ناحیه ۵ و ۶ و ۱۳ در شعاع منطقه مورد مطالعه که ۴۶۹۴۸۴ نفر است (آمارنامه شهرداری اصفهان، ۱۳۹۴) ۳۸۳ نفر به‌عنوان جامعه آماری مشخص شد.

$$n = \frac{z_1^2 - \alpha / \gamma G^2}{d^2} \longrightarrow n = \frac{z^2 \times \epsilon^2}{(0.05)^2} = 383$$

و پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، با واردکردن داده‌ها در محیط نرم‌افزار spss و از طریق Chi-Square Tests و پیرسون کای دو با خطای ۵٪ به بررسی روابط بین متغیرها پرداخته شده است و با بکارگیری نرم‌افزار GIS و گرافیکی به ترسیم منطقه مورد مطالعه و نتایج حاصله پرداخته شده است.

پیشینه تحقیق

در زمینه تهدیدات مراکز نظامی در مرکز و حواشی شهر اصفهان در زمان حملات نظامی بر امنیت گستره شهر تا به حال تحقیقی صورت نگرفته است اما این موضوع در شهرهای دیگر توسط پژوهشگران انجام گرفته که در جدول زیر مشاهده می‌کنید:

جدول ۱: بررسی سوابق پیشین پژوهش

عنوان تحقیق	سال	محقق	نتیجه تحقیق
ارائه مدل پهنه‌بندی آسیب‌پذیری شهر اهواز در حملات نظامی	۱۳۹۳	حسنعلی فرجی سبکبار	تنها یک درصد از مساحت شهر اهواز از آسیب‌پذیری کم برخوردار است
اولویت‌بندی ساختمان‌های عمومی محله در زمان بحران با رویکرد پدافند غیرعامل	۱۳۹۵	سید باقر حسینی	اولویت حمله دشمن در زمان جنگ مراکز نظامی و انتظامی است
مکان‌یابی جهات بهینه استقرار مراکز نظامی	۱۳۹۳	محمدحسن یزدانی	با توجه به جات گسترش شهر اردبیل مراکز نظامی و انتظامی شهر اردبیل از وضعیت مساعدی برخوردار نیستند
مکان‌یابی پادگان نظامی با رویکرد پدافند غیرعامل (مورد مطالعه: تربت‌جام)	۱۳۹۲	علی سعیدی	تعیین سه نقطه به‌عنوان بهترین جانمایی پادگان در تربت‌جام
معیارها توسعه مجدد اراضی نظامی با رویکرد مدیریت بحران	۱۳۹۵	فرشاد نوریان	گسترش پادگان‌ها به صورت چندمنظوره باشد تا در صورت بحران بتوان کارکرد آن را تغییر داد
تحلیل راهبردی تحولات فضایی - کارکردی در پهنه حریم جنوبی تهران	۱۳۹۵	رساله دکتری حمید بحرایی	پادگان‌های نظامی مهم‌ترین نقاط تهدید در منطقه جنوب است.
تحلیل ملاحظات نظامی - امنیتی در آمایش و مکان‌گزینی مراکز نظامی	۱۳۹۰	هادی زرقانی هادی اعظمی	اولین اهداف دشمن در حمله نظامی مراکز و استقرار گاه‌های نظامی کشور است.

چارچوب مفهومی - نظری

پس از جنگ سرد، باری بوزان به بررسی و گسترش مفهوم امنیت پرداخته و مفهوم امنیت اجتماعی را طرح‌ریزی کرده است و ی و همکارانش این توسعه مفهومی را از طریق توجه به ابعاد مختلف امنیت، شامل امنیت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و نظامی انجام دادند (بیلگین، ۱۹۹۸: ۳۸). وی برای نخستین بار در کتاب «مردم، دولت‌ها و هراس» مفهوم امنیت اجتماعی را به‌عنوان یکی از ابعاد امنیت ملی مطرح نموده است. (بوزان و ویور، ۱۹۹۸: ۴) از نظر بوزان امنیت زمانی برای فرد مطرح می‌شود که فرد، خود را عضو یک گروه اجتماعی بداند و معتقد است در بحث امنیت، حوزه‌ای از حیات که فرد خود را به‌واسطه مفهوم «ما» بدان متعلق می‌داند و در برابر آن احساس تعهد و تکلیف می‌کند، مورد نظر است. بنابراین هر عامل و پدیده‌ای که باعث ایجاد اختلال در احساس تعلق و همبستگی اعضای یک گروه شود، در واقع هویت آن گروه را به مخاطره انداخته و تهدیدی برای امنیت اجتماعی آن قلمداد می‌گردد (بوزان، ۲۰۰۰: ۳). بوزان، نقطه آغازین امنیت را ذهنی و مبتنی بر تصمیم‌بازیگران معرفی می‌کند و در کتاب «امنیت: چارچوبی برای تحلیل» یک بخش مهم از آن را به امنیت اجتماعی اختصاص داده است. از نظر وی امنیت ملی از چند بخش تشکیل شده است که امنیت اجتماعی بخشی از آن است و بین امنیت ملی و امنیت اجتماعی رابطه برقرار کرده است (بوزان و ویور، ۱۹۹۸: ۴۲).

گیدنز امنیت اجتماعی را شامل تمهیداتی برای حفظ زندگی اعضای یک جامعه و سپس حفظ راه و روش زندگی آنان می‌داند (گیدنز، ۱۳۷۷: ۶۲۷) مینار با دیدگاه پست‌مدرن‌ها، روانشناسان، مکتب کارکردگرایی ساختاری و نظر دورکیم، دیدگاه مربوط به محیط زندگی، نظریه‌ی پنجره‌های شکسته و تئوری اختلال و بی‌نظمی اجتماعی که معتقد است فضای شهر از جمله عوامل تأثیرگذار بر احساسات افراد به‌ویژه احساس امنیت آنان است. افرادی که در فضای فیزیکی - اجتماعی سالمی به سر می‌برند به لحاظ ایمن بودن محیط اطرافشان ضریب امنیت بالایی را نسبت به کسانی دارند که فضای اطرافشان آکنده از اختلالات و بی‌نظمی‌هایی است که باعث به وجود آمدن ناامنی در جسم و روانشان می‌گردد و ضریب امنیت آنان را کاهش می‌دهد (بهیان و فیروزآبادی، ۱۳۹۲: ۱۰۸). فیکر هرگونه ناهنجاری در فضای شهری را مقدمه‌ی ناامنی به شمار آورده و انبوهی جمعیت در شهرهای بزرگ خطری برای امنیت پایدار شهری می‌داند (رهنمایی و پورموسوی، ۱۳۸۵: ۱۸۱)

جین جاکوبز نظریه‌پرداز شهری در تبیین امنیت شهری به تعامل فضای فیزیکی و فرآیندهای اجتماعی که محیط را می‌سازند توجه نموده و بر فعال بودن فضا به‌عنوان عاملی در ایجاد یک محیط امن و موفق تأکید کرد. جاکوبز ایجاد حرکت، استفاده‌های فعال از سطح خیابان و فعالیت‌های خیابانی و مراقبت‌های طبیعی از این فعالیت‌ها را به‌عنوان مؤلفه‌هایی در جهت ساختن یک محیط خوب شهری قلمداد می‌کند. در بعد کالبدی، تجمع خیابان‌ها و لایه‌های آن به‌عنوان مؤلفه‌های کلیدی در ایجاد یک محیط امن شهری است و بهترین محیط‌های شهری آن‌هایی هستند که به‌خوبی با الگوی شهر یکپارچه شده‌اند و امنیت عمومی را ترویج می‌کنند (الیاس‌زاده، ۱۳۸۹: ۴۴).

Barry Gordon Buzan

Weaver

Anthony Giddens

مفاهیم تحقیق

امنیت^۱

واژه «امنیت» در کاربرد عام به معنای رهایی از مخاطرات مختلف است. فرهنگ آکسفورد این واژه را با عبارت زیر تعریف کرده است: «شرایطی که در آن یک موجود در معرض خطر نبوده یا از خطر محافظت می‌شود (کینگ و موری، ۱۳۸۳: ۷۸۷). تعاریف مندرج در فرهنگ لغات درباره مفهوم کلی امنیت، بر روی «احساس آزادی از ترس» یا «احساس ایمنی» که ناظر بر امنیت مادی و روانی است، تأکید دارند (ماندل، ۱۳۷۹: ۶۷). امنیت در لغت، حالت فراغت از هرگونه تهدید یا حمله یا آمادگی در برابر رویارویی با هر تهدید و حمله را گویند. در اصطلاح سیاسی و حقوقی به صورت امنیت فردی، امنیت اجتماعی، امنیت ملی و بین‌المللی به کار برده می‌شود (آشوری، ۱۳۸۴: ۳۶).

امنیت فردی: حالتی که در آن فرد فارغ از ترس آسیب رسیدن به جان و مال یا آبروی خود یا از دست دادن آن‌ها زندگی کند (همان: ۳۷). یک زندگی مسالمت‌آمیز افراد در یک جامعه، تنها در صورت رعایت قواعد مشترک ممکن می‌گردد؛ اما این قواعد مشترک باید واجد ویژگی‌هایی باشند که بتوانند به این هدف برسند. امنیت اجتماعی فراغت همگانی از تهدیدی است که کردار غیرقانونی دولت یا دستگاهی یا فردی یا گروهی در تمامی یا بخشی از جامعه را پدید آورد (همان: ۳۸).

امنیت و احساس امنیت

در جوامعی ممکن است امنیت از نظر انتظامی و پلیسی وجود داشته باشد ولی فرد و خانواده احساس امنیت نکند. در واقع احساس امنیت تلفیقی از عوامل فردی، روانی و اجتماعی تلقی می‌شود. امنیت بعد عینی مسأله و احساس امنیت به‌عنوان بعد ذهنی تلقی می‌شود. احساس عدم امنیت به دلایل متعددی پدید می‌آید. یکی از دلایل مهم احساس ناامنی به دلیل موقعیت و وضعیت خاص حاکم بر یک جامعه باشد و افراد و خانواده به دلیل پاره‌ای از عوامل مخمل امنیت در جامعه، احساس ناامنی بکنند. احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی شهروندان از میزان وجود یا عدم وجود امنیت در آن جامعه ناشی می‌شود و هر چه میزان فراوانی جرم بالاتر باشد احساس امنیت در آن جامعه پایین‌تر است، اما گاهی این احساس عدم امنیت ممکن است ریشه روانی و فردی داشته باشد نه اجتماعی (کلاهیچیان، ۱۳۸۲: ۱۳۴). احساس امنیت به‌عنوان یک متغیر اجتماعی می‌تواند تحت تأثیر عوامل متعدد اجتماعی و فردی قرار گیرند از جمله عواملی که بر احساس امنیت اجتماعی در یک جامعه تأثیر می‌گذارند، می‌توان به نابرابری اجتماعی، میزان سرمایه اجتماعی در دسترس، مشارکت، پایداری به ارزش‌های مشترک، اعتماد اجتماعی و عوامل زمینه‌ای مثل جنسیت، سن، نوع خانواده و نظایر آن اشاره کرد (میری آشتیانی، ۱۳۸۳). همچنین احساس امنیت به معنای فقدان هراس از اینکه ارزش‌های انسانی مورد حمله قرار گیرد یا به مخاطره نیفتد و به نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع، اطمینان و آرامش خاطر، ایمنی، آرامش قلب و خاطر جمع بودن است (نوروزی و فولادی سپهر، ۱۳۸۸: ۱۴۹). به‌عبارت‌دیگر احساس امنیت به احساس رهایی انسان از اضطراب، بیم و خطر اطلاق می‌شود در واقع زمانی که فرد احساس کند در جامعه و تعاملات اجتماعی خطری جان، مال یا سلامتی وی را مورد تهدید و تعرض قرار نمی‌دهد، می‌توان گفت فرد دارای احساس امنیت است این احساس امنیت از طریق اعتماد به ارگان‌های تأمین‌کننده امنیت، دولت، مدرسه، نظام اقتصادی، خانواده، شبکه دوستان و غیره تأمین می‌شود. بنابراین درجه اعتماد ورزی فرد به دیگران مشخصه مناسبی برای تعیین درجه احساس امنیت وی تلقی می‌گردد (گروسی، ۱۳۸۶: ۳۰).

امنیت شهری^۱

امنیت شهری، به معنی فراغت از هر گونه تهدید و تعرض به حقوق و آزادی‌های مشروع و قانونی شهروندان در محیط شهری است (کارگر، ۱۳۸۳: ۲۹). امنیت، به مفهوم رهایی از ترس و خطر و احساس دوری از هرگونه تهدید، یکی از نیازهای اصلی و اساسی انسان‌ها از آغاز زندگی بوده است. امنیت، به این معنا پیوند عمیقی با ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه دارد (هزارجریبی، ۱۳۹۲: ۱۳۰). امنیت شهری از بحث‌های علمی، فنی و کاربردی مهمی است که اکنون به‌عنوان موضوع میان‌رشته‌ای در چهارچوب جامعه‌شناسی شهری، حقوق، جغرافیا، علوم انتظامی و امنیتی بررسی می‌شود و با سرنوشت آحاد شهروندان، به‌ویژه ساکنان کلان‌شهرها سروکار دارد (صالحی، ۱۳۹۰: ۱۵). امنیت، پیش‌زمینه یک اجتماع سالم و احساس امنیت بسترساز توسعه جوامع انسانی است و سعادت یک اجتماع در گرو حفظ و بقا امنیت و احساس ناشی از آن است. حضور مردم در فضای عمومی شهر مستلزم احساس امنیت از سوی آنان است. یکی از مهم‌ترین عوامل تهدیدکننده حضور مردم در فضاهای عمومی، ترس یا احساس ناامنی است. ناامنی مکان‌ها و فضاهای عمومی، نشاط و سلامتی را در زندگی روزمره مختل می‌کند و با ایجاد مانع بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی، هزینه‌های زیادی را بر جامعه تحمیل می‌کند. امروزه با توجه به گستردگی شهرنشینی و رواج ناامنی‌های اجتماعی در شهرها، مطالعه موضوع امنیت، عوامل مؤثر بر آن و راهکارهای تقویت امنیت در شهرها ضرورت یافته است و این موضوع در شهرهای مرزی از حساسیت بیشتری برخوردار است. لذا بررسی مؤلفه‌های رفا، آسایش و امنیت که از اهداف برنامه‌ریزی شهری بوده و از معیارهای های شهر سالم و توسعه پایدار شهری می‌باشند (کامران، ۱۳۸۹: ۲۵).

عواملی که امنیت شهری را از بین می‌برند و موجب تهدید یا کاهش امنیت شهرهای بزرگ می‌شوند، بسیارند و برخی فضاهای شهری، یکی از عوامل اصلی تهدیدکننده امنیت شهرها هستند. برخی از این فضاها، معمولاً از دید محفوظ هستند؛ به همین خاطر، فضاهای دنج و مطمئنی برای فعالیت‌های غیرمجاز و ناهنجار محسوب می‌شوند. واکنش مردم نسبت به، ترس از قربانی شدن در این چنین فضاهایی، باعث می‌شود که آنان از خطرات دوری کنند، یا حداقل، میزان در معرض خطر قرار گرفتن خود را کاهش دهند که این خود می‌تواند، منجر به عدم حضور مردم، نه تنها در یک مکان خاص، بلکه در بیشتر فضاهای عمومی همچون مآنگ‌ها شود (Zukin.1995:112).

مدیریت شهری و امنیت

مدیریت شهری عبارت است از اداره امور شهر به‌منظور ارتقای مدیریت پایدار مناطق شهری در سطح محلی با در نظر داشتن و تبعیت از اهداف سیاست‌های ملی در ابعاد اقتصادی و اجتماعی کشور یا عبارت است از یک سازمان گسترده، متشکل از عناصر و اجزای رسمی و غیررسمی مؤثر و ذی‌ربط در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و کالبدی حیاط شهری با هدف اداره، کنترل و هدایت توسعه همه‌جانبه و پایدار شهر مربوطه (رضوانی، ۱۳۸۵: ۴).

در قرن حاضر، محیط‌های نامطلوب شهری، مشکلات بسیاری را، برای امنیت شهروندان ایجاد کرده و در رشد آسیب‌های اجتماعی مؤثر بوده‌اند. با گسترش این آسیب‌ها، امنیت رنگ می‌بازد، نرخ جرائم افزایش می‌یابد و مردم در کنش‌های اجتماعی، محتاطانه عمل کرده و با هر اتفاقی، ترس و دلهره در آنان، دوچندان می‌شود که در نتیجه آن، احساس ناامنی در جامعه افزایش پیدا می‌کند. بنابراین برنامه‌ریزی کارآمد در زمینه امنیت شهری و بهینه‌سازی ایمنی از طریق حکمروایی، مدیریت و برنامه‌ریزی کارآمد در جهت پیشگیری از عدم آرامش روانی و ایجاد احساس آرامش و امنیت از جمله وظایف مدیریت شهری است تا به‌واسطه آن فضای شهری از مطلوبیت برخوردار شود.

ویژگی‌های امنیت

مفهوم امنیت، قدمتی به وسعت تاریخ بشر و از جهتی به مفهوم «اجتماع» و «جامعه» تقدم دارد. این مفهوم به تدریج و با توسعه بشری تحول و ابعاد تازه‌ای یافته است. به گونه‌ای که امروزه امنیت را در توسعه (و نه اسلحه) سراغ می‌گیرند. تأمین امنیت به‌عنوان اساسی‌ترین وظیفه حکومت برشمرده شده است. امنیت در خود حامل معانی اطمینان، عدم خوف و در امان بودن و نهراسیدن است، یعنی از احساس امنیت تا ایمنی و اطمینان خارجی در این واژه نهفته است. بدیهی است امنیت ذهنی و عینی از بعد فردی به امنیت اجتماعی وابسته است و امنیت در این حالت ابعادی چون امنیت شغلی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، غذایی، جانی را هم در بر می‌گیرد (کارگر، ۱۳۸۳: ۳۷). در کل ویژگی‌های امنیت عبارتند از:

- امنیت جامع است؛ یعنی هر حوزه‌ای را که برای اداره امور جامعه ضروری است، در برمی‌گیرد.
- امنیت تجزیه‌ناپذیر است؛ یعنی فقدان امنیت در هر بعد از ابعاد متصور آن، به کل امنیت صدمه می‌زند.
- امنیت ذاتی است؛ ذاتی به معنای عدم نیاز به علت و دلیل گریز است.
- امنیت یعنی مصونیت و نیاز به مصونیت و عامل مصونیت و مدافع مصونیت.
- امنیت و عدالت که مقدم بر همه امور است.
- ضریب همبستگی امنیت و سایر شئون حیات اجتماعی و فردی انسان تابع سطوح امنیت است، نه بالعکس.
- امنیت پدیده‌ای ادراکی و احساسی است (مؤذن‌حاجی، ۱۳۷۸: ۴۹).

شهر

محققان و پژوهشگران تعاریف مختلفی را از شهر ارائه داده‌اند:

- شهر کامل‌ترین اشکال ممکن آبادی انسانی است (احمدی، ۱۳۷۸: ۱۴).
- شهر پدیده‌ای است مکانی - زمانی که در نقطه‌ای خاص ایجاد شده و در فضا تکامل یافته و باگذشت زمان رشد یافته است (حبیبی، ۱۳۸۳: ۲۱۱).
- ویکتور هوگو درباره شهرها عقیده دارد که شهرها کتاب‌های سنگی هستند که مفاهیم تاریخی و فرهنگی خود را به خوانندگان که همگان افراد ساکن در آن‌ها هستند، انتقال می‌دهند (شادمان، ۱۳۸۳: ۱۷).
- شهر فضای کالبدی حیات اجتماعی جوامع است جایی که در آن روابط انسانی و اجتماعی شکل گرفته، بارور و شکوفا می‌شود (رضازاده: ۱۳۸۴). شهرها تبلوری از نابرابری در روابط قدرتمند که با ظهور حکومت یعنی روابط فرماندهی/ فرمانبری همخوانی دارند (صرافی، ۱۳۸۷: ۱۳۷). آنچه در مورد شهر اهمیت دارد این است که شهرها نیازمند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای توسعه هستند. طرح‌های توسعه شهری مانند طرح جامع، مهم‌ترین ابزارهای اجرای سیاست‌ها و برنامه‌ها به شمار می‌روند. اجرای مؤثر این طرح، نیازمند اسناد بالادستی مانند طرح آمایش سرزمین، سیاست‌گذاری بهتر در برنامه‌های توسعه کلان، مدیریت شهری کارآمد و مشارکت مردم است (ایمانی جاجرمی، ۱۳۹۵: ۷۹).

شهروند^۱

در دانشنامه سیاسی، شهروند فردی است در رابطه با یک دولت که از سویی برخوردار از حقوق سیاسی و مدنی است و از سوی دیگر در برابر دولت تکلیف‌هایی را به عهده دارد. این رابطه را شهروندی گویند. چگونگی رابطه شهروندی را قانون اساسی و قوانین مدنی کشور معین می‌کند. شهروندی در عین حال منزلتی است برای فرد در ارتباط با یک

دولت که از نظر حقوق بین‌الملل نیز محترم شمرده می‌شود. مفهوم شهروندی همراه با مفهوم فردیت و حقوق فرد در اروپا پدید آمده است و اساساً کسی شهروند شمرده می‌شود که تنها فرمان‌بردار دولت نباشد، بلکه حقوق فطری و طبیعی برخوردار باشد و دولت این حقوق را رعایت و از آن حمایت کند. اگر چه ملیت را اغلب به معنای شهروندی به کار می‌برند ولی ملیت معنایی وسیع‌تر از شهروندی دارد (کامیار، ۱۳۸۷: ۳۸).

امنیت و کالبد شهری

جین جیکوبز از نظریه‌پردازان شهری در خصوص کالبد و امنیت شهری در تبیین امنیت شهری به تعامل فضای فیزیکی و فرآیندهای اجتماعی که محیط را می‌سازند توجه نموده و بر فعال بودن فضا به‌عنوان عاملی در ایجاد یک محیط امن و موفق تأکید می‌کند و ایجاد حرکت، استفاده‌های فعال از سطح خیابان و فعالیت‌های خیابانی و مراقبت‌های طبیعی از این فعالیت‌ها را به‌عنوان مؤلفه‌هایی در جهت ساختن محیط خوب شهری قلمداد می‌کند. اسکار نیومن نیز در باب فضاهای قابل دفاع عنوان می‌کند که مردم و طرح‌ها در یک شهر «شهر خوشونت»، از رویکردهای مشابه در رفتارهای اجتماعی و در جهت توسعه محیط امن، پیروی می‌کند (Boyle, 2002, 566). همچنین برخی از مکان‌ها بر پایه ترس ساخته شده‌اند، ترس از فعالیت‌های منفی، ترس از برخورد با مردم، ترس از عبور از خیابان، ترس از آب‌وهوا و این ترس‌ها موجب قفل شدن افراد در محیط شده و ارتباط با پیرامون را قطع کرده و محیط‌های عمومی را سخت و غیر جذاب می‌کند. بنابراین اصطلاح «امنیت کالبدی» مورد توجه قرار گرفته و می‌توان آن را آسایش و آرامش و احساس رضایتی که شهروندان در نتیجه افزایش کارایی و مطلوبیت با برنامه‌ریزی دقیق، طراحی سنجیده و نظارت کافی در فضای شهری حاصل می‌شود لذا منظر می‌تواند تأثیر بسزایی در افزایش یا کاهش احساس امنیت شهری در محیط داشته باشد (رفیعیان، ۱۳۹۱: ۵۱).

پادگان

پادگان: گروهی از سربازان که در مکانی جای‌گزیده و به حفظ و نگاهبانی آن گماشته شده باشند. (فرهنگستان)؛ و آن را پیش‌تر از این ساخلو می‌گفتند؛ و پاد به معنی محافظت و نگاهبانی است. رجوع به بادگان شود (لغت‌نامه دهخدا).

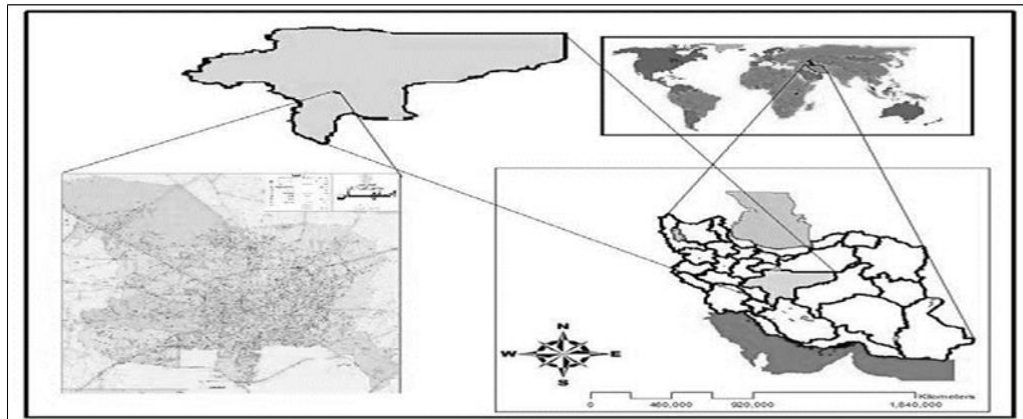
قلمرو تحقیق

شهر اصفهان با طول جغرافیایی ۵۱ درجه و ۳۹ دقیقه و ۴۰ ثانیه شرقی و عرض جغرافیایی ۳۲ درجه و ۳۸ دقیقه و ۳۰ ثانیه شمالی قرار دارد. شهر تاریخی اصفهان مرکز استان اصفهان است و اکنون دارای مقام سوم از نظر جمعیت بعد از تهران و مشهد در سطح کشور است. فاصله اصفهان تا تهران ۴۲۵ کیلومتر است و در جنوب آن قرار دارد. این شهر به دلیل موقع جغرافیایی بسیار مناسب که در قلب فلات ایران قرار دارد. پیوسته مورد توجه سلاطین و مدیران مملکتی بوده است. اصفهان از سطح عمومی دریاها حدود ۱۵۸۰ متر ارتفاع دارد و در شرق سلسله‌جبال زاگرس واقع شده است (شفقی، ۱۳۸۱: ۶). این شهر در چهار راه شمالی - جنوبی و شرقی - غربی کشور قرار دارد و در طی تاریخ محل رفت‌وآمد و برخورد اقوام و فرهنگ‌های مختلف بوده است. ناحیه بزرگ اصفهان در قسمت شمالی و شرقی به کویر محدود می‌شود و قسمت غربی و جنوبی آن به ارتفاعات زاگرس منتهی می‌شود (پتروف، ۱۳۳۶: ۵۳).

هنگام تصرف اصفهان به دست قوای مهاجم عرب این شهر (جی) نامیده می‌شده و یا جی یکی از روستاهای بسیار معروف و معتبر شهر بوده که در آبادی به‌پای شهر می‌رسیده است. یاقوت حموی اصفهان را شهر سواران نامیده و حمزه اصفهانی کلمه اصفهان یا اسپهان را مشتق از سپاه می‌داند. در کتاب (تقویم البلدان) از ابن حوقل نقل شده است که اصفهان در آخر کوهستان است از جهت جنوب و پرنعمت‌ترین شهرها است. معدن سرمه دارد. از اصفهان بعد به

کاشان و قم می‌رسند اصل آن (سپاهان) است به معنی لشگرها؛ زیرا که سپاه عجم در وقت بیکاری آنجا جمع بودند (جابری انصاری، ۱۳۳۱: ۱۴۲).

نقشه ۱: موقعیت جغرافیایی شهر اصفهان، ترسیم: از نگارندگان

پادگان ۴۴ و ۵۵ اصفهان در قسمت جنوب غربی شهر اصفهان قرار گرفته است از سمت شمال به میدان و خیابان ارتش محدود می‌شود، از سمت جنوب به اتوبان کمربندی صفا از سمت شرق به خیابان شهدای صفا و از سمت غرب به منطقه مسکونی و خیابان جانبازان محدود می‌شود.

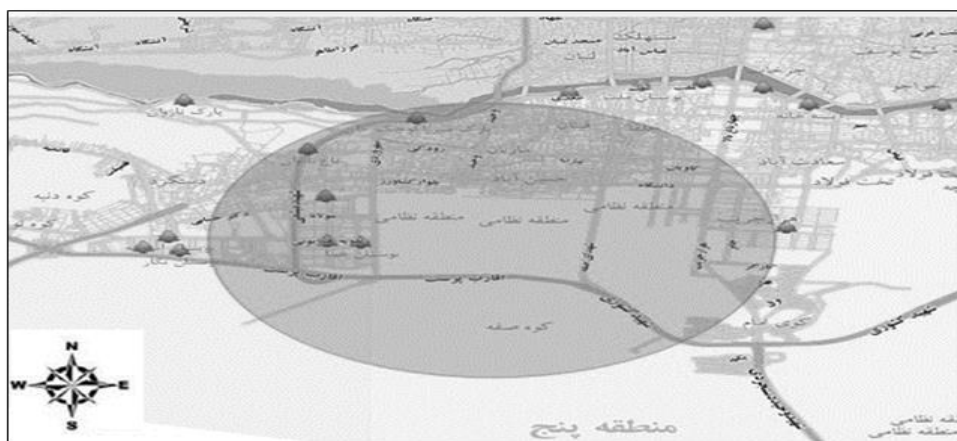
نقشه ۲: موقعیت پادگان ۴۴ و ۵۵ ارتش اصفهان، ترسیم: از نگارندگان

یافته‌های تحقیق

یافته‌های این پژوهش در سه بخش نقشه‌ها، نمودارها و جداول تهیه شده است که در ادامه به شرح آن‌ها پرداخته شده و موضوع مورد بررسی قرار می‌گیرد.

منطقه مورد مطالعه

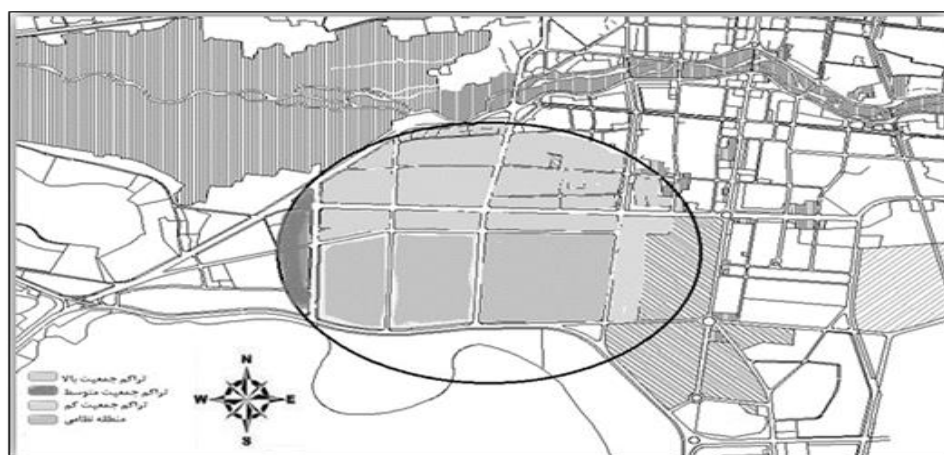
موقعیت مورد مطالعه که به شعاع سه کیلومتر از مرکز منطقه نظامی ۴۴ و ۵۵ ارتش در نظر گرفته شده است به لحاظ جمعیتی در قسمت جنوب پادگان به اتوبان اقارب‌پرست و شهید کشوری و در ادامه به کوه صفا منتهی می‌شود که هیچ‌گونه ساخت و سازی وجود ندارد و به تبع آن منطقه مسکونی نیست.

نقشه ۳: منطقه مورد مطالعه، ترسیم: از نگارندگان

وضعیت پراکندگی جمعیتی منطقه مورد مطالعه

در سمت غربی پادگان منطقه مسکونی جنب خیابان جانبازان (مشهور به جانبازان) که به لحاظ تراکم جمعیت متوسط است و در قسمت غربی منحصراً مناطق مسکونی نظامیان و کارکنان ارتش است و از تراکم جمعیتی کم، برخوردار است. پرجمعیت‌ترین منطقه مجاور پادگان قسمت شمالی آن است که به زاینده‌رود محدود می‌شود و تمام خیابان‌های این منطقه به بلوار ارتش منتهی می‌شود.

نقشه ۴: وضعیت تراکم جمعیتی منطقه مورد مطالعه، ترسیم: از نگارندگان

پردازش سؤال‌های پرسشنامه

یافته‌های تحقیق بر اساس پاسخ‌های ارائه شده به پرسشنامه به شرح ذیل استخراج شده است:

وضعیت جنسی پاسخگویان

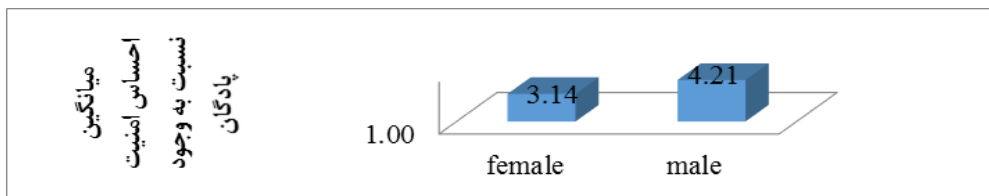
از نظر وضعیت جنسی ۵۲ درصد پاسخ‌گویان خانم‌ها و ۵۸ درصد پاسخ‌گویان را آقایان تشکیل می‌دهند و پرسشنامه شامل چهار بخش است که بخش اول شامل مشخصات دموگرافیک و تغییرهای زمینه‌ای و بخش دوم شامل مقیاس نگرش سنج نسبت به امنیت هست و نگرش فرد را بر اساس مقیاس لیکرت می‌سنجد. پاسخ‌ها به صورت خیلی موافقم (۵)، موافقم (۴)، نظری ندارم (۳)، مخالفم (۲) و خیلی مخالفم (۱) تعیین شده است. در جدول (۱) شماره گویه‌های مربوط به هر یک از ابعاد نگرش آمده است.

جدول ۱: گویه‌های مربوط به ابعاد احساس امنیت شهری نسبت به مناطق نظامی

شماره گویه ها	ابعاد احساس امنیت شهری نسبت به پادگان
۱,۲,۳,۴,۵,۶,۷,۸,۹,۱۰	بعد احساس امنیت فردی
۱۱,۱۲,۱۳,۱۴,۱۵,۱۶,۱۷	بعد منظر شهری
۱۸,۱۹,۲۰,۲۱,۲۲,۲۳,۲۴,۲۵	بعد امنیت در زمان جنگ

احساس امنیت در زنان و مردان

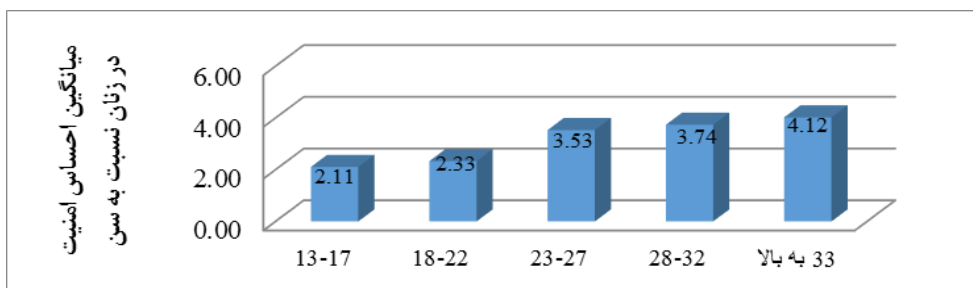
با توجه به نتایج حاصل از پرسشنامه میانگین احساس امنیت نسبت به وجود پادگان‌ها در منطقه مورد مطالعه زنان احساس امنیت کمتری نسبت به مردان دارند. میزان احساس امنیت در گروه زنان ۳,۱۴ و میزان احساس امنیت در مردان ۴,۲۱ است.

نمودار ۱: میانگین احساس امنیت در زنان و مردان

احساس امنیت در رده‌های سنی زنان

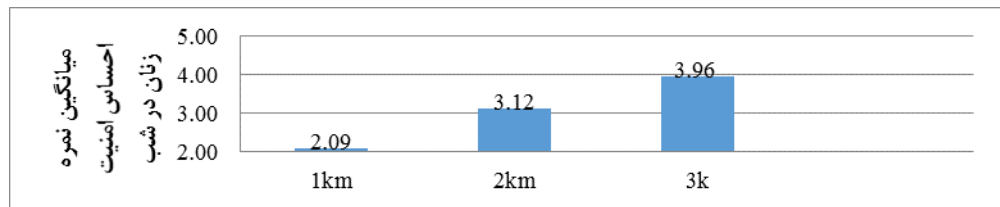
با توجه به این‌که زنان نسبت به مردان احساس امنیت کمتری نسبت به وجود پادگان‌ها داشتند. در نمودار زیر وضعیت سنی و میزان احساس امنیت زنان نشان داده شده است و نمودار حاکی از آن است نوجوانان دختر در رده سنی ۱۳-۱۷ و رده سنی ۱۸-۲۲ احساس امنیت کمتری به نسبت رده‌های سنی دیگر دارند.

نمودار ۲: میانگین احساس امنیت در رده‌های سنی زنان

احساس امنیت زنان در شب و نسبت به مسافت

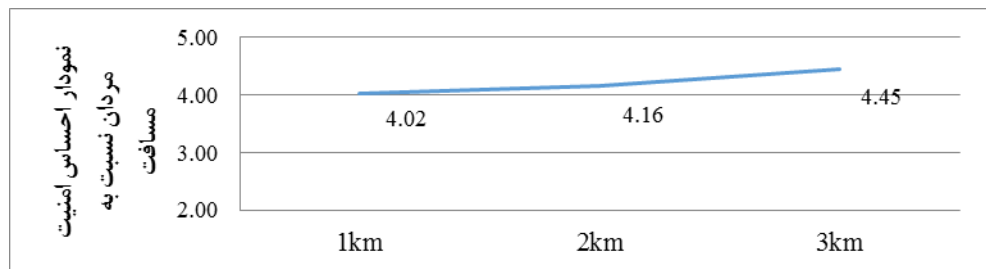
با توجه به اینکه زنان احساس امنیت کمتری نسبت به مردان داشتند به بررسی احساس امنیت در شب و با توجه به فاصله از پادگان‌ها مورد بررسی قرار گرفته است که نشان می‌دهد که زنان در شب با کاهش فاصله نسب به پادگان به شدت احساس ناامنی می‌کنند. همچنین بررسی وضعیت احساس امنیت مردان در شب و روز و فاصله از پادگان تفاوتی نداشت.

نمودار ۳: میانگین احساس امنیت زنان در شب و نسبت به فاصله

احساس امنیت مردان نسبت به کاهش فاصله

مردان با توجه به بعد مسافت احساس امنیت آنان، تفاوت معناداری نداشت و نوجوانان بین ۱۳-۱۷ سال احساس امنیت کمتری نسبت به کاهش فاصله از پادگان‌ها داشتند و میانگین احساس امنیت آنان به میانگین رده دوم سنی زنان (۱۸-۲۲) نزدیک بود.

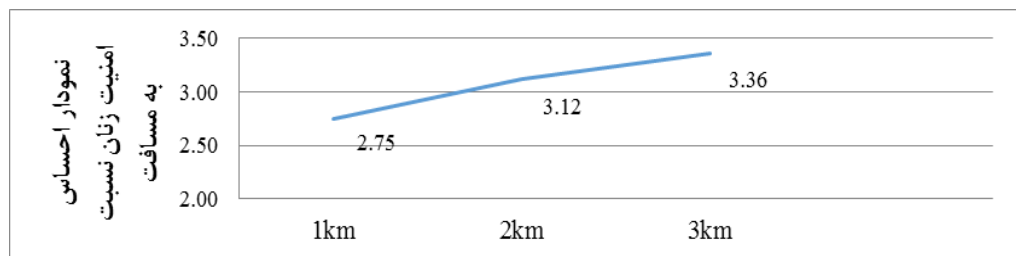

نمودار ۴: میانگین احساس امنیت مردان نسبت به کاهش فاصله

رابطه احساس امنیت گروه زنان نسبت به کاهش فاصله

با توجه به نتایج پاسخگویان زن بین وضعیت احساس امنیت زنان نسبت به کاهش فاصله رابطه مستقیمی وجود دارد به صورتی که با افزایش مسافت احساس امنیت بیشتری را احساس می‌کردند و با کاهش فاصله این احساس امنیت کاهش می‌یافت.

نمودار ۵: میانگین احساس امنیت زنان نسبت به کاهش فاصله

احساس امنیت دانشجویان دانشگاه اصفهان

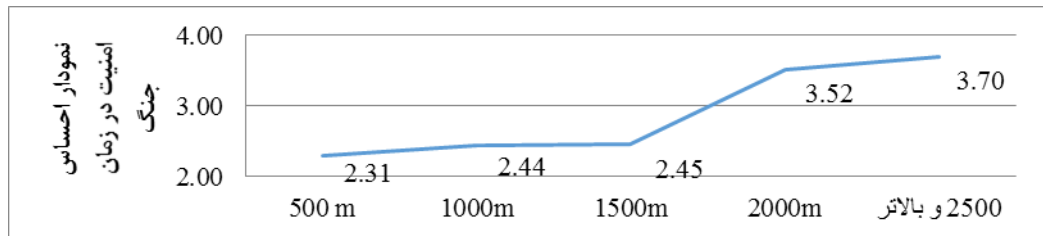
با توجه به اینکه دانشگاه اصفهان در مجاورت منطقه نظامی قرار گرفته است این محیط نیز بررسی شد که نتایج حاصله نشان می‌دهد که میانگین احساس امنیت به نسبت شهروندان اصفهان میانگین بالاتری دارد و میانگین امنیت مسکونی آنان تفاوت معناداری با امنیت فردی ندارد.

نمودار ۶: میانگین نمره احساس امنیت فردی دانشجویان دانشگاه اصفهان

احساس امنیت ساکنان در زمان جنگ

شاید آنچه در زمان جنگ احساس امنیت شهروندان را تهدید می‌کند، احتمال حمله دشمن به مراکز نظامی است و آنچه بررسی‌های این پژوهش نشان می‌دهد تأیید این مسأله است که افراد در زمان جنگ تا فاصله ۱۵۰۰ متر به شدت احساس ناامنی می‌کنند و با افزایش فاصله، به میزان احساس امنیت آنان افزوده می‌شود و در فاصله ۲۰۰۰ متر از شیب نمودار کاسته می‌شود؛ اما این نمودار و میانگین احساس امنیت افراد به میانگین احساس امنیت در زمان صلح نمی‌رسد و میانگین احساس امنیت بالاتر از ۲۵۰۰ متر با میانگین ۳۰۰۰ متر مطابقت می‌کند.

نمودار ۷: میانگین احساس امنیت ساکنان در زمان جنگ

میزان امنیت شهروندان و وجود پادگان‌ها

میانگین نمرات شهروندان منطقه مورد مطالعه نسبت به احساس امنیت زمان صلح در نمودار زیر نمایش داده شده است و زنان ابراز کرده‌اند که وجود پادگان‌ها امنیت آنان را کاهش می‌دهند و نسبت به مردان میانگین بسیار پایین‌تری دارد و حاکی از آن است که زن‌ها در مواجهه با پادگان‌ها احساس ناامنی بیشتری نسبت به مردان دارند.

نمودار ۸: میانگین نمره امنیت شهروندان و وجود پادگان‌ها

امنیت مکانی و پادگان‌ها

میانگین احساس امنیت مناطق مسکونی مجاور پادگان در زمان جنگ و صلح بسیار متفاوت است و ساکنین و همسایگان در زمان جنگ به شدت احساس ناامنی می‌کنند و این مسأله به احتمال حمله هوایی دشمن به اهداف نظامی برمی‌گردد.

نمودار ۹: میانگین نمره امنیت مکانی وجود پادگان‌ها

پادگان‌ها و منظر شهری

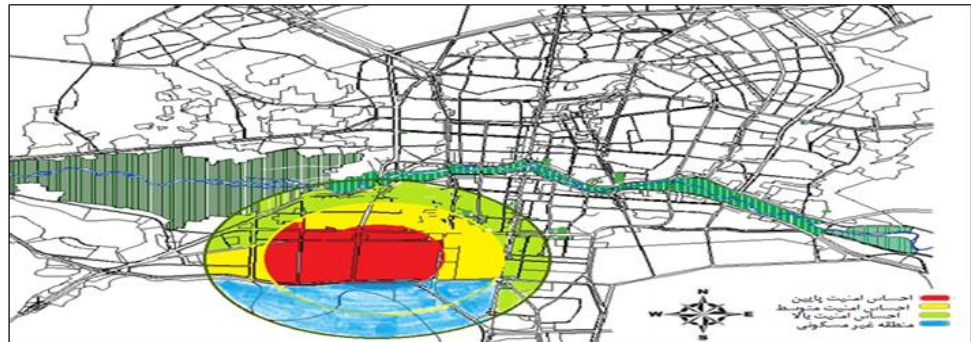
زنان نسبت به مردان نسبت به مناظر شهری حساس‌تر هستند و از اینکه ببینند شهر به مکان نظامی تبدیل شده و نیروهای نظامی به صورت گسترده در رفت و آمد هستند، ابراز ناخرسندی می‌کنند و با توجه به نمودار شماره (۸) میانگین میزان ناخرسندی زنان از این موضوع ۳,۳۶ و برای مردان این موضوع اهمیت کمتری دارد.

نمودار ۱۰: میانگین نمره تأثیر پادگان‌ها بر کاهش منظر شهری

وضعیت احساس امنیت افراد منطقه در زمان صلح

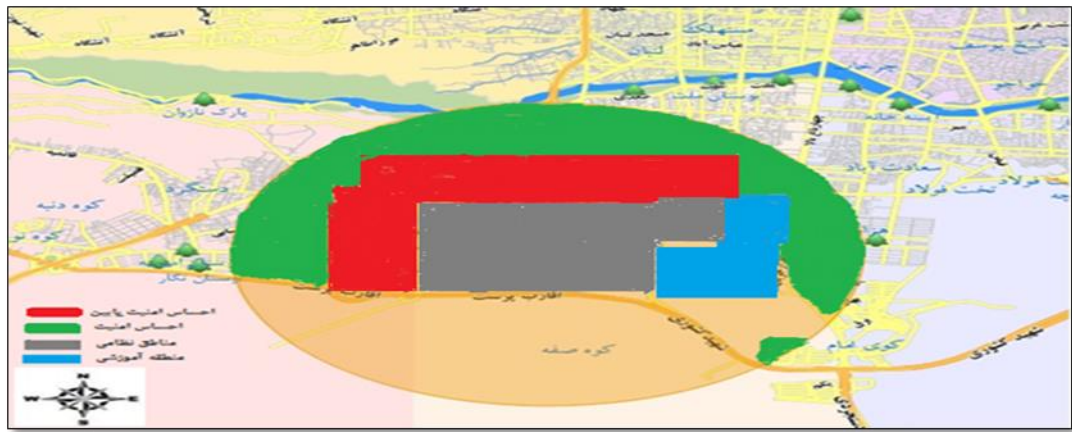
نقشه شماره (۵) وضعیت احساس امنیت فردی نشان می‌دهد که با افزایش فاصله افراد از پادگان احساس امنیت شهروندان افزایش می‌یابد و با کاهش فاصله احساس امنیت کاهش می‌یابد. در زمان جنگ احساس امنیت فردی با کاهش فاصله کاهش می‌یابد؛ اما در زمان صلح امنیت مکانی شهروندان معنی‌دار نیست.

نقشه ۵: وضعیت احساس امنیت فردی و مکانی در زمان صلح، ترسیم: از نگارندگان

احساس امنیت مکانی در زمان جنگ

نقشه شماره (۶) پاسخ شهروندان نسبت به احساس امنیت مناطق مسکونی در زمان جنگ در نقشه زیر ملاحظه می‌شود. با توجه به نتایج این پژوهش شهروندان مناطق مسکونی در شمال و غرب پادگان احساس ناامنی بیشتری نسبت به نواحی شرقی دارند و این موضوع به دلیل قرار گرفتن دانشگاه اصفهان بین مناطق نظامی و مناطق مسکونی است.

نقشه ۶: وضعیت احساس امنیت مکانی در زمان جنگ، ترسیم: از نگارندگان

بحث و نتایج

تأثیر وجود مناطق نظامی بر تغییر احساس امنیت شهروندان

با توجه به جدول شماره (۲) Chi-Square Tests معیار تصمیم (۰.۰۲۹) ASymp.sig از ۰.۵ کمتر است به عبارتی بین دو متغیر مناطق نظامی و احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد یا واضح‌تر اینکه متغیر مستقل (پادگان نظامی) بر متغیر وابسته (احساس امنیت) تأثیر می‌گذارد.

جدول ۲: Chi-Square Tests

مقادیر	درجه آزادی	معیار تصمیم‌گیری
۱۰.۶۹۱	۴	۰.۰۲۹

بررسی فرضیه‌ها و سوال‌های تحقیق

فرضیه اول: به نظر می‌رسد وجود مناطق نظامی در شهر اصفهان بر احساس امنیت شهروندی تأثیر دارد. با توجه به جدول توافقی زنان و دختران جوان ۸۶٪ نسبت به مردان بیشتر احساس عدم امنیت می‌کنند درحالی‌که ۴۶٪ مردان نسبت به وجود مناطق نظامی احساس عدم امنیت می‌کنند. آیا وجود مناطق نظامی در شهر اصفهان بر امنیت شهروندان تأثیر می‌گذارد؟
جواب: بله با توجه به جدول شماره (۱) Chi-Square Tests و معیار تصمیم بین دو متغیر مناطق نظامی و احساس امنیت رابطه وجود دارد یا واضح‌تر اینکه متغیر مستقل (پادگان نظامی) بر متغیر وابسته (احساس امنیت) تأثیر می‌گذارد.

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد بین وجود فاصله از مناطق نظامی و امنیت شهروندان رابطه مستقیم وجود دارد. رابطه بین احساس امنیت فردی در زمان جنگ تا فاصله ۱۵۰۰ متر به شدت کاهش پیدا می‌کند و در فاصله ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ متر شیب تند و از ۲۵۰۰ متر به بالا شیب ملایم پیدا می‌کند. چه رابطه‌ای بین فاصله از مناطق نظامی در شهر و امنیت شهروندان وجود دارد؟

رابطه بین وجود مناطق نظامی و امنیت از نوع همبستگی و مستقیم است به این صورت که با کاهش فاصله نسبت به مناطق نظامی احساس امنیت کاهش می‌یابد و شیب نمودار در شب و نسبت به احساس امنیت زنان با کم شدن فاصله

به شدت کاهش می‌یابد. همچنین تأثیر وجود مناطق نظامی بر تغییر احساس امنیت مناطق مسکونی مجاورین پادگان در زمان جنگ با افزایش و کاهش مناطق مسکونی تغییر می‌کند.

نتیجه‌گیری

اگرچه دژها، پادگان‌ها و مناطق نظامی در گذشته دور باعث احساس آرامش در بین ساکنین برج و باروها بوده است و در حال حاضر نیز پادگان‌های نظامی در آموزش نیروهای نظامی و آمادگی دفاعی نیروهای یک کشور تأثیر بسزایی دارد؛ اما با گسترش شهرنشینی و وسعت یافتن شهرها و تبدیل به کلان‌شهر این مناطق دفاعی یا نظامی به مرور زمان و طی گذشت چندین دهه در مجاورت شهرها قرار گرفته‌اند یا به صورت قسمتی از مناطق مسکونی و در دل شهر خودنمایی می‌کنند. آنچه پژوهش حاضر نشان می‌دهد استقرار پادگان‌ها و مناطق نظامی در احساس امنیت فردی شهروندان در درون شهر تأثیر دارد و با کاهش فاصله نسبت به پادگان این احساس امنیت به طرز مؤثری کاهش پیدا می‌کند. این امر به ویژه در مواقعی که رفت آمدهای شهری کاهش می‌یابد، احساس ناامنی در شب‌ها برای زنان و جوانان و نوجوانان با میانگین سنی پایین حادتر می‌شود. همچنین وجود نیروهای نظامی، ادوات نظامی، رفت‌وآمد گسترده سربازان از یک طرف و مانورهای نظامی، شلیک و سر صدای ناشی از آموزش نظامی، وجود زاغه مهمات، نشست و برخاست هواپیما و بالگردها در زمان صلح، احساس امنیت را در بین شهروندان کاهش می‌دهد و با توجه به اینکه کالبد شهری در احساس امنیت شهری تأثیر بسزایی دارد. بنابراین پژوهش پادگان‌ها وجه منظر شهری را ناخوشایند می‌کند و این موضوع نیز بر احساس ناامنی شهروندان در نزدیک شدن به پادگان‌ها و مناطق نظامی می‌افزاید. از طرفی در زمان جنگ و بحران‌ها با توجه به اینکه یکی از اهداف دشمن، تهاجم به مناطق نظامی و کاستن توان نظامی نیروهای دفاعی کشور است این مورد نیز موجب کاهش امنیت ساکنین و شهروندان مناطق مسکونی هم‌جوار با مناطق نظامی می‌شود. با توجه به مطالب بیان‌شده می‌تواند که مسئولان مدیریت شهری برای بالا بردن احساس امنیت فردی و مسکونی و مخصوصاً گروه جمعیتی آسیب‌پذیر که در پژوهش مورد نظر به آن‌ها اشاره شده است و نیز برای افزایش امنیت اماکن مسکونی و جلوگیری از در معرض خطر قرار گرفتن غیرنظامیان و شهروندانی که در مجاورت مناطق مسکونی سکنی گزیده‌اند و جهت ارتقای منظر شهری چاره‌ای بیندیشند تا چالش‌های شهری مرتبط با مناطق نظامی را با اتخاذ تدابیر راهبردی و کارشناسی‌شده کاهش دهند.

پیشنهادات

- نظر به پژوهش انجام شده به نظر می‌رسد موارد زیر می‌تواند به صورت موقتی در وهله اول و به صورت دائمی مشکلات برآمده از وجود مراکز نظامی در کاهش احساس امنیت شهروندان را مرتفع نماید:
- ۱- افزایش نور مناطق منتهی به پادگان و مخصوصاً در مناطقی که رفت آمد در ایام تعطیل و شب‌ها کاهش می‌یابد.
  - ۲- نظر به اینکه پادگان ۴۴ و ۵۵ اصفهان در سمت جنوبی اتوبان و کمربندی شهید کشوری و ردانی‌پور و کوه صغه ادامه دارد و این منطقه خارج از محوطه شهری هست، انتقال درب شمالی به قسمت جنوبی در افزایش امنیت شهروندان کارساز باشد.
  - ۳- مهم‌ترین مسأله پیرامون مناطق نظامی، خارج کردن این مناطق از نواحی شهری هست که مسئولان مدیریت شهری با هماهنگی با نهادهای ذی‌ربط نسبت به این موضوع اقدام لازم را جهت انتقال مناطق نظامی اتخاذ کنند.

منابع

- ۱- آشوری، داریوش (۱۳۸۴). دانشنامه سیاسی، تهران: انتشارات گلشن.
- ۲- الیاس‌زاده‌مقدم، سیدنصرالدین (۱۳۸۹). بررسی شاخص‌های برنامه‌ریزی شهری مؤثر در ارتقای امنیت زنان در فضاهای عمومی با رویکرد مشارکتی نمونه موردی بخش مرکزی شهر تهران. **نشریه هنرهای زیبا**. شماره ۴۴. ۱۳۸۹. ص ۴۴.
- ۳- امیر یاراحمدی، محمود (۱۳۷۸). به‌سوی شهرسازی آرمان‌گرا. تهران: شرکت و پردازش و برنامه‌ریزی شهری.
- ۴- ایمانی جاجرمی، حسین (۱۳۹۵). بررسی انتقادی سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه شهری در ایران، **مطالعات و تحقیقات اجتماعی**، دوره ۵، شماره ۱.
- ۵- بهیان، شاپور و فیروزآبادی، آمنه (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهرها (مطالعه موردی: شهر کرمان)، **فصلنامه‌ی مطالعات جامعه‌شناختی شهری**، سال سوم، شماره ششم، بهار.
- ۶- پتروف، م. پ (۱۳۳۶). مشخصات جغرافیای طبیعی ایران، ترجمه شاخ گل‌گلاب، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۷- جابری انصاری، حاج میرزا حسن خان (۱۳۳۱). تاریخ اصفهان و ری، اصفهان.
- ۸- حبیبی، سید محسن (۱۳۸۳). از شار تا شهر. تهران: انتشارات دانشگاه تهران، چاپ پنجم.
- ۹- ربانی، رسول (۱۳۸۵). جامعه‌شناسی شهری، اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.
- ۱۰- رضازاده، مرضیه (۱۳۸۴). عوامل اجتماعی و تحول فرم فضای شهری. تهران: پایگاه اطلاع‌رسانی شهرسازی و معماری.
- ۱۱- رضوانی سعید، نوید (۱۳۸۵). بهبود مدیریت شهری، تهران: دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی وزارت کشور.
- ۱۲- رفیعیان، محسن و دیگران (۱۳۹۱). ارزیابی احساس امنیت شهروندان با رویکرد منظر شهری، **فصلنامه شهر ایرانی اسلامی**، شماره ۷.
- ۱۳- رهنمایی، محمدتقی و پورموسوی، سیدموسی. (۱۳۸۵). بررسی ناپایداری‌های امنیتی کلان‌شهر تهران بر اساس شاخص‌های توسعه‌ی پایدار شهری، **پژوهش‌های جغرافیایی**، شماره ۵۷.
- ۱۴- شادمان، کیوان (۱۳۸۳). انتقال معنا در عرصه معماری. تهران: روزنامه همشهری، شماره ۳۵۰۳.
- ۱۵- صرافی، مظفر و عبدالمهدی، مجید (۱۳۸۷). تحلیل مفهوم شهروندی و ارزیابی جایگاه آن در قوانین، مقررات و مدیریت شهری کشور، **پژوهش‌های جغرافیایی**، شماره ۶۳.
- ۱۶- صالحی اسماعیل (۱۳۹۰). برنامه‌ریزی و طراحی محیطی امنیت در محیط‌زیست شهری. تهران: سازمان شهرداری‌های کشور.
- ۱۷- صمدیان، منیر السادات (۱۳۸۸). اولین همایش ملی امنیت و توسعه پایدار گردشگری، انتشارات نیروی نظامی.
- ۱۸- شفق، سیروس (۱۳۸۱). جغرافیای اصفهان، اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.
- ۱۹- کارگر، بهمن (۱۳۸۳). امنیت شهری ارزیابی کارایی خدمات انتظامی و امنیتی در نظام مدیریت شهری، نشر سازمان جغرافیایی نیروی مسلح، چاپ اول.
- ۲۰- کارگر بهمن (۱۳۸۳). امنیت شهری. تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
- ۲۱- کامران، حسن، علی شعاع برآبادی (۱۳۸۹). بررسی امنیت شهری در شهرهای مرزی، تهران: **نشریه جغرافیا**.

- ۲۲- کامیار، غلامرضا (۱۳۷۹). حقوق شهری و شهرسازی. تهران: نشر: مجمع علمی و فرهنگی مجد، چاپ سوم.
- ۲۳- کلاهچیان، محمود (۱۳۸۲). راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره یک، جلد اول، تهران، معاونت اجتماعی و ارشاد نیروی انتظامی.
- ۲۴- کینگ، گری و موری، کریستوفر (۱۳۸۳). «بازاندیشی در امنیت انسانی»، ترجمه: مرتضی بحرانی، نشریه مطالعات راهبردی، ش ۴.
- ۲۵- گروسی، سعیده، میرزایی، جلال و احسان شاهرخی (۱۳۸۶) بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره ۲.
- ۲۶- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷). پیامدهای مدرنیته، ترجمه‌ی محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز.
- ۲۷- ماندل، رابرت (۱۳۷۹). چهره متغیر امنیت ملی، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی؛ تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ دوم.
- ۲۸- مؤذن حاجی، محمدهادی (۱۳۷۸). مقدمه‌ای بر امنیت و مؤلفه‌های آن، فصلنامه دانش انتظامی، شماره اول.
- ۲۹- میری آشتیانی، الهام (۱۳۸۳). بحران امنیت اجتماعی در ایران، ماهنامه برداشت اول، سال سوم، شماره ۲۲.
- ۳۰- نوروزی، فیض‌الله، سارا سپهر فولاد (۱۳۸۸). بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۲۹-۱۵ ساله شهر تهران و عوامل مؤثر بر آن، راهبرد، سال هیجدهم، شماره ۵۳.
- ۳۱- هندیانی، عبدالله (۱۳۸۶). بررسی تحولات مفهومی امنیت، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم شماره ۳.
- ۳۲- Busan, Barry (2000), "Security Studies: Beyond Strategy".
- ۳۳- (www.Yorku.ca/dmutimer*securitystudies.htm)
- ۳۴- Busan, Barry; Weaver, Ole (1998). Liberalism and security: the contradictions of the liberal leviathan, Copenhagen peace research institute (COPRI) Working papers.
- ۳۵- Boyle&Julie&Findlay,Catherine andForsyth,Leslie(2001) .An Investigation into Women's Perceptions of Fear the the Design of the Urban Environment, Open space, Edinburgh College of Art, School of Architecture, Tourism Management, London.
- ۳۶- Bonds, Michael (2004), Urban Social Theory, Oxford University Press.
- ۳۷- Castells, M. (1998), the end of millennium: Oxford: Blackwe, p6.
- ۳۸- Zukin, S (1995). The Culture of Cities, New York, Blackwell Publishers.
- ۳۹- http://isfahan.ir/Dorsapax/Data/Sub_36/File/2.2_94.PDF.